

**ВИСОКА ШКОЛА ЗА ТУРИЗАМ И ХОТЕЛИЈЕРСТВО
ТРЕБИЊЕ**

УПУТСТВО ЗА ИЗРАДУ ДИПЛОМСКОГ РАДА

1. ДИПЛОМСКИ РАД

Дипломски рад је завршни рад студента на првом циклусу студија, чијом одбраном студент стиче право на додјелу дипломе о успјешно завршеном студију на ВШУ-и. Тај рад мора да буде самостална, квалитетна, стручно, стилски и језички обрађена тема. Дипломски рад подразумијева видљив напредак у методолошком и аналитичком приступу раду у односу на семинарски рад. Такође, дипломски рад подразумијева чешћи и дужи менторски надзор предметног наставника над током и поступком израде рада. Дипломски рад требао би да има од 40 до 60 страница, у зависности од теме и расположивих информација. **За трогодишњи студиј оптимално је око 40, а за четворогодишњи студиј до 60 страница.**

2. ИЗБОР ОБЛАСТИ И ТЕМЕ

Студент прво бира предмет из кога ће радити рад, затим област у оквиру тог предмета, те на крају тему или проблем који жели анализирати. Тема је оно са чиме студент почиње у свом истраживачком поступку, она легитимише његове амбиције, намјере, интересовања и досадашња сазнања. Код избора теме за дипломски рад, студенту се предлаже да самостално одабере наставни предмет и област из које ће радити рад.

3. ФОРМУЛИСАЊЕ НАСЛОВА

Наслов дипломског рада треба да буде јасан, прецизно формулисан, довољно информативан, актуелан, ни превише кратак (да изражава општи став), ни превише дугачак (да се губи јасноћа теме и ствара конфузија у разумијевању онога шта кандидат жели да саопшти).

4. СТРУКТУРА РАДА

Структура рада треба да садржи најмање четири дијела:

- Увод у коме се наводе основне тезе из избора теме и ставови из консултоване литературе, те методолошки приступ раду уз навођење предмета, циља, задаци и методе које је користио.
- Теоријски оквир рада гдје се скицирају основни појмови и категорије који ће се у раду објашњавати.
- Основни резултати рада представљају главни и највећи дио рада, анализу проблема и предмета рада, затим практичне примјере, те примену и провјеру анализе на конкретном

случају (студија случаја – case study). Овај дио рада може се скицирати кроз више планираних поглавља.

- Закључак, литература и прилози. У овом дијелу скице рада дају се основне биљешке о томе шта ће обухватити завршни дио рада.

Избор литературе и других извора за израду рада

Полазно мјесто у трагању за литературом јесте библиотека Високе школе, књижаре, документациони центри, архиви, институти, писани и електронски медији, дигиталне базе података и Интернет.

5. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ РАДА

Корице, насловна страна и садржај рада

Елементи насловне стране се пишу истим типом слова, величине 14 pts, болд стилем, центрирано и то институција и наслов рада великим словима, а ознака врсте рада, подаци о ментору, **кандидату**, мјесто и датум малим словима. Наслов рада је потребно истакнути, па се препоручују слова величине 16 pts. **Садржај** представља текстуално нумерички преглед дијелова рад, пише се након завршеног писање текста и обиљежавања редног броја страница. Садржај треба да презентује сва поглавља и подпоглавља, означена децималним јединицама, те број странице на којој се може пронаћи почетак наведених цјелина. Ријеч «садржај» пише се великим словима типа Times New Roman, величине 14 pts, болд стилем, са по једним размаком између слова, центрирано. Наслове поглавља треба писати великим словима величине 12 pts, болд стилем, а наслове подпоглавља са двије и више децималних јединица малим словима величине 12pts, обичним стилем. Наслови подпоглавља треба да у односу на наслове поглавља буду увучени за пет до десет словних мјеста.

5.1. Насловна страна (корице)

Насловна страница је прва страница рада која треба да пружи основне податке о аутору и раду. Из тог разлога насловна страница обавезно треба да садржи слиједеће елементе (гледајући одозго према доле):

- **назив институције (ВИСОКА ШКОЛА ЗА ТУРИЗАМ И ХОТЕЛИЈЕРСТВО, 14 болд)**
- **наслов рада (све велика слова нпр.: ИНВЕСТИЦИЈЕ У ТУРИЗМУ, 16 болд),**
- **назнака врсте рада (испод наслова, малим словима – дипломски рад- 14 болд),**

- академска титула, име и презиме ментора, лијево малим словима, (Проф. др Јован Јовановић, 14 болд)
- име и презиме кандидата, десно малим словима (Марко Марковић, 14 болд)
- мјесто, мјесец и година рада- центрирано, на дну корица и насловне стране (Требиње, мај 2020.; 14 болд).

Не препоручује се на насловној страници наводити друге податке, нити стављати било какве илустрације. Обавезни елементи треба да буду на одговарајући начин распоређени на насловној страници. Насловна страница не означава се редним бројем.

5.2. Садржај

Садржај је обавезан дио сваког стручног рада. Садржај представља систематизован преглед структуре рада који пружа основну информацију о дијеловима рада и мјесту на којем се они налазе у раду. Елементи садржаја су:

- главни наслови и поднаслови,
- нумерација наслова и подналова (треба бити иста као у тексту рада),
- редни бројеви почетних страница свих дијелова рада.

За стручне радове мањег обима, као што су семинарски и дипломски радови, садржај не треба да има више од четири до пет главних наслова.

5.3. Увод

Текст рада обавезно започиње уводом. Циљ увода је да код читаоца побуди интересовање и да га прелиминарно упозна са тематиком која се обрађује у раду. Увод треба да буде кратак, језгровит, јасан, информативан и интересантан.

Мишљења о садржају увода нису сасвим усаглашена. Већина аутора се слаже да треба настојати да се уводним разматрањима обухвате слиједећи елементи:

- избор и дефинисање проблема рада,
- одређивање (предмета) подручја рада,
- одређивање основног циља рада.

Саставни дио увода је кратка методологија рада: предмет, циљ и задаци рада.

5.4. Закључак

Закључак је завршни дио дипломског рада. У закључку се на концизан, језгровит, прецизан и логичан начин износе резултати и спознаје до којих се дошло у обради теме. Закључак садржи одговоре на постављена питања у уводу. Закључак се пише на посебној страници, а његова дужина треба да се креће од једне до двије странице текста.

5.5. Литература

Детаљи свих цитираних докумената наводе се на крају рада, у дијелу под насловом „Литература“. У ову листу се не укључује нити један други документ изузев директно цитираних или парафразираних извора.

Нумерички систем навођења литературе

Примјери:

- **Књига**

Презиме, пуно име аутора. *Наслов: поднаслов.* Податак о издању.

Мјесто издавања: Издавач, година издавања.

Машић, Бранислав; Лончаревић, Ранко, *Менаџмент: школе и нови приступи*, Бања Лука: Економски факултет, 2000.

- **Чланак у часопису**

Презиме, иницијал(и) имена аутора. (Датум објављивања).

Наслов рада: поднаслов. // *Наслов часописа.* Ознака свеска/годишта, број, стр. поч-завршна.

Вулета, Ј. (2003). Вишекритеријумска оптимизација избора извођача пројекта. // *Економски анали.* 44, 157, стр. 7-40.

- **Јединице са Интернета**

чланак у електронском часопису:

Zubанov, V. Karakteristike timskog rada // *Link: časopis za unapređenje lokalnog elektronskog emitovanja.* (2003), 9.

URL: <http://www.mediart.org/index.php>

- ***Текст на веб страници:***

Pavić, Milorad. Gorka kafa, *Zauvek i dan više: pozorišni jelovnik.* (1993.)

URL: http://www.rastko.org.yu/drama/savremena/mpavic_zauvek.html#posl2

6. ПИСАЊЕ РАДА И ТЕХНИЧКА ОБРАДА ТЕКСТА

У сваком дипломском раду треба да се поштује граматичка и лексичка норма језика којим се студент служи. Граматичку норму чини скуп правила језика на којем се саопштавају информације, а лексичку норму чини правилан избор ријечи у одређеном функционалном стилу. У овом случају то је научни стил. Између осталог, научни стил одликује логичност, концизност, систематичност, безличност аутора, употреба међународних термина, употреба утврђених ознака, цитатност, те правилно навођење референци. Управо последње двије одлике научног стила: *правилно цитирање* и *правилно навођење референци* детаљније ћемо образложити да бисмо студентима олакшали писање и коначно обликовање рада.

6.1. Цитирање

Цитирање је дословно навођење туђих ријечи. Цитат подразумева да се дио текста преузима без икаквих измјена. Такав текст се обавезно, приликом укључивања у структуру било ког рада, видљиво обиљежава, обично наводницима, уз навођење библиографских референци у напомени. Постоје одређена правила којих би се требало придржавати:

- **Увијек се указује на извор цитата.** Било да цитати потичу из уџбеника, часописа, студије, интернета, или пак приватне поруке, увијек се наводе одговарајуће идентификационе информације које ће тачно описати извор из кога је цитат преузет.
- **Прави се разлика између кратких и дугих цитата.** Ако је цитат дужине до четири штампана реда, укључује се директно у текст и обиљежава знацима навода. Ако је пак цитат дужи од четири штампана реда, потребно је да буде увучен, са мањим проредом него што је писан текст и одвојен од текста са два празна реда. Знаци навода не треба да се користе.
- **Цитирани текст се мора тачно графички пренијети.** Цитат треба да задржи оригиналне форме (укључујући ријечи, велика слова и параграфе).
- **Све евентуалне измјене, које су направљене у цитату, треба графички обиљежити.** Ако је ради објашњења потребно додати поједине ријечи у цитату, оне се стављају у четвртасту заграду. Код изостављања ријечи из цитата, користи се тачкасти

знак који се састоји од три тачке. На указивање грешака у цитату, које је направио сам аутор или су техничке природе, указује се латинском скраћеницом sic.

6.2. Плагијат

Ако се туђе ријечи, идеје и информације користе као властите - онда се чини најтежи академски прекршај, а то је плагијат.

6.3. Навођење референци

Када се пишу дипломски радови, могу се користити туђа мишљења, теорије, подаци или организација материјала, али се, такође, мора назначити да те идеје нису ауторове. То се постиже тачним навођењем извора преузетих података и назива се навођење референци. Референце треба навести ако се у раду користе:

- Директни цитати из другог извора,
- Парафразе,
- Резимеи туђих идеја,
- Статистички подаци,
- Структура, табеле и цифре других аутора.

Код нумеричког система навођења референци постоје два подсистема писања извора података:

а) фусноте

б) ендноте.

Код фусноте информација о извору исписује се на доњем рубу странице.

Примјер:

Ниво ангажованости зависи од¹ :

-важности производа за потрошача,

-степен ризика куповине,

-хедонистичке вриједности за потрошача.

Прилози

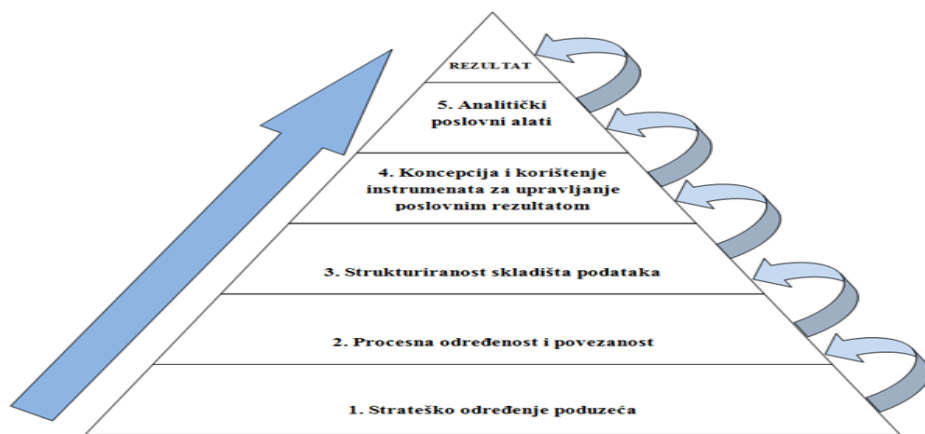
Сваки прилог који се наводи у стручном или научном раду треба да има редни број, наслов, извор података и евентуалне напомене.

¹ др Бранко Маричић, Понашање потрошача, Економски факултет, Београд, 2005 год., стр.455.

Илустрације

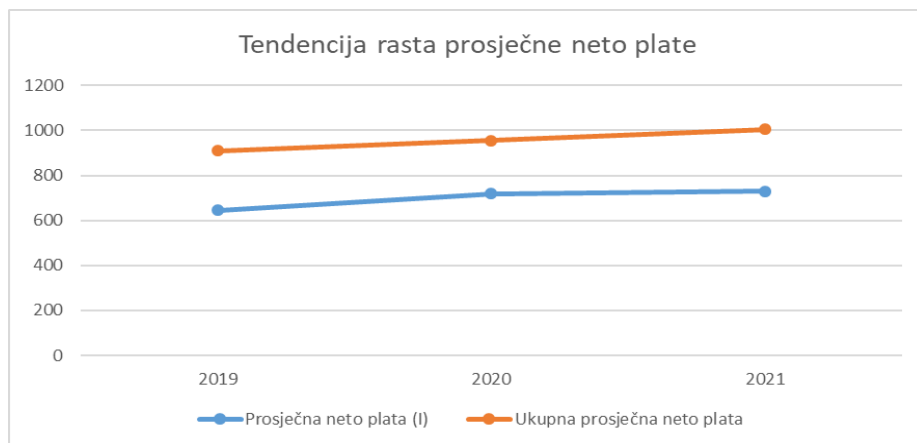
У дипломском раду најчешће се користе: табеле, графикони, фотографије, схеме, и слике. Свака илустрација у раду треба да има свој редни број, наслов, извор података и евентуалне напомене. Извор података се пише испод илустрације.

Слика бр. 1: Аналитичко пословни алати

Извор: Вулета, Ј. (2003). Вишекритеријумска оптимизација избора извођача пројекта, *Економски анали.* 44, 157, стр. 7

Графикон бр. 1: Тенденција раста просјечне нето плате

Извор: Обрада аутора према подацима Статистичког завода РС

Извор се пише идентично као извори у литератури, осим када је обрађен од стране аутора, па се у том случају првобитни извор пише у литератури (са графикона бр. 1, извор из Статистичког завода РС се пише у литератури).

6.4. Техничка обрада текста

Да би се постигла прегледност рада, препоручује се:

- Формат странице А4 (210 x 297 mm),
- Слова типа Times New Roman, величине 12 pts у тексту, а за писање фуснота величина 10 pts,
- Маргине по 2 cm, изузев лијеве 3, 5 cm ради коричења,
- Проред у тексту 1,5 изузев фуснота гдје се користи једноструки проред,
- Писати у пасусима – при чему постоје два начина:
 - а) увучени почетак пасуса за пет до десет словних мјеста (између пасуса нема празног реда – тзв. европски систем писменог обликовања пасуса)
 - б) један ред размака између пасуса (почетак пасуса није увучен – тзв. амерички систем писменог обликовања пасуса).

Такође, потребно је користити и сљедећу праксу:

- Иза сваке ријечи треба да буде један размак,
- Иза сваког знака интерпункције слиједи један размак,
- Знакови интерпункције пишу се заједно са ријечју или бројем иза којег слиједи – без размака; послије тих знакова у реченици слиједи један размак,
- Наводници на почетку навода и отворена заграда пишу се заједно са ријечју испред које се налазе; наводници на крају навода и затворена заграда такође се пишу заједно са ријечју иза које се налазе,
- Ако иза неке ријечи долази текст у загради, између те ријечи и почетка заграде ставља се размак,
- Скраћенице у тексту пишу се у малој загради након навођења њиховог пуног значења,
- Цртица се пише заједно са ријечима, ако се ради о сложеници, али одвојено ако се користи у друге сврхе,
- За истицања појединих дијелова у тексту користи се курзив.

6.4.1. Пријављивање дипломског рада

Студент бира наставни предмет, област и тему коју ће радити за дипломски рад. Приједлог тема студент доставља Студентској служби ради даље процедуре. Студент предлаже три теме за дипломски рад од којих стручни академски орган одобрава једну као најподобнију и најактуелнију. Такође, студент предлаже и ментора који ће му уз његову сагласност помагати током израде дипломског рада. Кад је стручни академски орган дао сагласност на подобност и релевантност једне од предложених тема, студент почиње са израдом дипломског рад уз помоћ ментора.

Студент је дужан да, након израде коначне верзије рада, рад преда Студентској служби у пет примјерака, од чега се рад коричи у **два тврда повеза и три мека повеза**. Такође, студент је дужан да уз рад преда и **ЦД-е у пдф формату**.

О датуму излагања и одбране дипломског рада, као и тачном времену одбране, студент ће бити благовремено обавјештен од стране Студентске службе, након што Студентска служба провјери да ли је студент извршио све обавезе током студирања и стекао право полагања-одбране дипломског-завршног испита. Дипломски рад се брани у просторијама Високе школе за туризам и хотелијерство, пред трочланом Комисијом коју именује надлежни орган Високе школе, а чине је поред ментора још два професора сродних предмета. Студент је дужан да укратко изложи свој рад, најчешће у трајању од 10-15мин. уз Power Point презентацију. Опрему која је потребна за видео презентацију обезбјеђује Висока школа.

**ВИСОКА ШКОЛА ЗА ТУРИЗАМ И ХОТЕЛИЈЕРСТВО
ТРЕБИЊЕ**

ТУРИСТИЧКЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

-дипломски рад-

Ментор

проф. др Јанко Јанковић

Кандидат

Марко Марковић

Требиње, мај 2020.